

Yttrande

Utfärdat 15 juni 2018
Diarienummer 0566/18

Kontaktperson

Pia Emanuelsson
Telefon: 031-24 03 31
E-post: pia.emmanuelsson@funktionsrattgbg.se

Yttrande avseende förslag till Göteborgs Stads fotgångarprogram 2018-2025, dnr 0566/18

Funktionsrätt Göteborg (FRG) är en paraplyorganisation för 49 funktionshinderföreningar i Göteborg. Sammantaget representerar vi omkring 17 000 personer med funktionsnedsättning.

Funktionsrätt Göteborg tillstyrker Göteborgs Stads fotgångarprogram 2018-2025, med kommentarer och vissa ändringsförslag.

Inledande övergripande kommentarer

Ur ett funktionsrättsperspektiv är det särskilt viktigt att fotgångare uppmärksammas som ett eget trafikslag. För fotgångare med nedsatt orienteringsförmåga, såsom rörelsenedsättning, synnedsättning, hörselnedsättning eller kognitiv nedsättning är det helt centralt att detta trafikslag planeras och utformas så att det är tillgängligt och användbart. FRG välkomnar därför antagandet av ett Fotgångarprogram. Den metod som använts i arbetet med programmet, att involvera och ha workshops med funktionsrättsrörelsen inför framtagandet av programmet och att stämma av under skrivarbetet, är berömvärd. FRG menar att denna metod kan användas som ett gott exempel på hur staden kan arbeta med delaktighet. FRG upplever det som unikt att funktionsrättsrörelsen har gjorts delaktiga så tidigt i processen. Denna tidiga delaktighet har också gjort tydliga avtryck i det slutliga programmet, vilket FRG ser som mycket positivt.

Intentionen att integrera funktionshinderperspektivet i hela programmet och att ha en normkritisk ansats ställer sig FRG mycket positiv till. Trots detta följer några kommentarer om avsnitt i programmet där FRG anser att funktionshinderperspektivet behöver lyftas ytterligare.

FRG ställer sig också mycket positiv till att programmet innehåller ett inkluderande och genomtänkt bildspråk. Det är också av stor vikt att programmet formulerar samverkan med funktionsrättsorganisationer som centralt för att kunna skapa jämlika livsmiljöer.

I detta yttrande används tre funktionalitetsbegrepp parallellt:

Funktionsrätt: rätten för en person med funktionsnedsättning till självbestämmande och full delaktighet. Detta nya begrepp ersätter ibland ordet *funktionshinder* i olika sammansatta ord som till exempel *funktionsrättsrörelsen* och *funktionsrättsperspektiv*.

Funktionshinder: hinder i omgivningen som begränsar personer med funktionsnedsättning.

Funktionsnedsättning: nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga hos en person.

Kommentarer med sidhänvisningar

Inledning

På s 7 finns rubriken "Ett fotgängarprogram berör alla människor". I detta stycke vore det lämpligt att infoga en formulering om begreppet "universell utformning", eftersom det är vad som diskuteras. Principen om universell utformning är ju en fastställd princip i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och i den nationella funktionshinderpolitiken. Båda är styrdokument som staden ska följa och det är en viktigt poäng att lansera detta grundläggande begrepp i stadens program.

I inledande text och bild på sid 7-8 är personer med funktionsnedsättning tydligt inkluderade i programmet. Det är en bra start. Men när vi sedan kommer in i del 1 ser det inte lika bra ut:

Del 1 Målbild & förutsättningar

Målbild och utgångsläge

I det första kapitlet i del 1, Målbild och utgångsläge, saknas helt skrivningar som anger något funktionshinderperspektiv. Det normkritiska perspektivet syns inte i texten och fotgängarnas mångfald tappas därför bort.

FRG förespråkar ett synliggörande av funktionshinderperspektivet i de sex mål som formuleras i fotgängarprogrammet. En målformulering som särskilt beaktar funktionshinderperspektivet bör läggas till.

Resonemangen om upplevelse av nöjdhet, gångvänlighet, upplevelse av goda möjligheter för rekreation och upplevelse av attraktivitet kräver ett funktionshinderperspektiv för att ge meningsfull information. Undersökningar som refereras till på sid 18 behöver vara utformade så att svaren kan analyseras utifrån olika gruppers upplevelser och behov (så som antyds i rutan på s 19 att kön och ålder spelar roll).

Texten om fallolyckor på s 21 bör ha en skrivning om nedsatt orienteringsförmåga. Personer med rörelsenedsättning och synnedsättning har ökad risk för fall när underlaget är ojämnt eller halt.

Göteborgs fysiska förutsättningar

På sid 22, under rubriken En kuperad stad, står att backar kan vara ett direkt hinder för personer med fysisk funktionsnedsättning. Här är det viktigt att betona att de *kan* vara det. Backar är inte alltid ett absolut hinder för personer med rörelsenedsättning. Det finns en risk att staden utgår ifrån att kuperade platser alltid är otillgängliga och därför ser det som ett skäl till att helt avstå från tillgänglighetsanpassningar i dessa kuperade områden. Denna typ av resonemang måste undvikas.

På s 22, under rubrik Stadens väderförhållanden ställer stora krav på utformning och drift, står att vattenavrinning från gångtor, snöröjning, lövupptagning, halkbekämpning, ytskiktval och väderskydd är centrala aspekter för en attraktiv stad att gå i. FRG vill betona att brister i utformning, underhåll och drift helt kan hindra framkomligheten för personer med nedsatt orienteringsförmåga.

Del 2 Principer för arbetet med ett gångvänligt Göteborg

Gångnät och gångmiljö

På s 35 diskuteras genhet och texten tar upp att det är lättare för vissa fotgängare än andra att gena och att detta skapar en ojämlikhet mellan olika fotgängares rörelsemöjligheter. Här vill FRG betona att gångnätet ska utformas så att genhetskvoten är god även för personer med funktionsnedsättning.

Principer för gångmiljöers form och innehåll

Detta avsnitt innehåller mycket relevanta underrubriker med bra innehåll, men FRG önskar trots detta ett ännu tydligare uttalat funktionshinderperspektiv i detta avsnitt.

På sid 39 finns en illustration som anger 80 cm som utrymmesbehov på gångyta för personer som använder rullstol. Flera källor anger detta mått till 90 cm, så det måste ändras i programmet.¹

Erbjud platser för vistelse och vila längs gångstråken

Denna text på s. 39-40 tar upp viktiga frågor ur ett funktionsrättsperspektiv. I texten tas upp att sittmöjligheterna ska vara tillgängliga och användbara för personer med funktionsnedsättning och det hänvisas till policy för stadens möbler. Men samtliga bänkar som illustreras med foton på s 39-40 bryter mot stadens policy. Inga av de sittplatser som avbildas kan kallas tillgängliga och användbara utifrån de riktlinjer som gäller. Fotona bör därför ersättas med foton på bänkar som följer stadens policy.

Tydliggör separeringen och samspelet mellan fotgängare och cyklister

Att tydliggöra separeringen mellan fotgängare och cyklister är viktigt ur ett funktionshinderperspektiv. Här föreslår FRG att separeringen kan förtydligas genom att staden börjar måla ut linjerade övergångsställen för fotgängare som ska passera cykelbanor. Att tydliggöra fotgängarnas oskyddade passage över cykelbanor skulle inte minst underlätta för personer med nedsatt orienteringsförmåga men också med gånghjälpmedel som saktar ner överfarten. Efter tidigare påtryckningar har Trafikkontoret svarat att linjeuppmärkta övergångsställen över cykelbanor inte har stöd i lagtexten, men det används flitigt i såväl Stockholm som Malmö och inte minst i Köpenhamn. Ett gott exempel på hur samspelet och separeringen mellan trafikslagen skulle kunna underlättas avsevärt.

Satsa på belysning, s. 42

Rätt typ av belysning är oerhört viktigt för personer med synnedsättning. En mening som synliggör detta bör finnas med i skrivningen.

Utöka vägvisningssystemet, s. 42-43

FRG ser det som mycket positivt med skrivningen om ett vägvisningssystem som innehåller avståndsangivelser, information om trappor och backars lutning!

Principer för gångnät och gångmiljö under byggsleden

På s. 43-44 diskuteras gångmiljön under byggsleden. FRG uppfattar byggsleden, med tillfälliga lösningar, som en mycket stor risk för skapandet av hinder och utestängande för personer med funktionsnedsättning. FRG förespråkar därför att vikten av tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning betonas ytterligare i detta avsnitt.

¹ Se till exempel *Bygg ikapp: För ökad tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning*, 6:e utgåvan, s. 284

Drift och underhåll

I avsnittet om drift och underhåll, s. 45-47, är det önskvärt att funktionshinderperspektivet blir ännu tydligare. Bristande vinterväghållning, exempelvis, innebär att personer med rörelsenedsättning, med rullstol eller rullator, kan bli helt inestängda/utestängda och helt hindras från delaktighet i samhället.

Stöd och tjänster

På sid 48 finns en ruta om appen Anmäl hinder. Det är positivt att synliggöra appen i programmet. Appen är ju till för att specifikt anmäla "enkelt avhjälpna hinder". Men i den kortfattade beskrivningen framgår inte detta tillräckligt tydligt, utan informationen skulle kunna tolkas som att det är en app för allmän felanmälan.

Kommunikation och beteendepåverkan

I avsnittet om kommunikation och beteendepåverkan, s. 50-52, ser FRG det som mycket positivt med skrivningen om att synliggöra mångfalden av fotgängare och ha en normkritisk utgångspunkt. FRG skulle också vilja att avsnitten kompletteras med en skrivning om vikten av att all kommunikation och information ska vara tillgänglig och användbar för personer med funktionsnedsättningar.

Del 3 Genomförande och fortsatt arbete

Att ta programmet vidare – samverkan med externa aktörer

FRG ser det som mycket positivt att programmet tar upp vikten av samverkan med externa aktörer och intentionen att fånga upp en mångfald av intressen och synvinklar. FRG välkomnar betoningen av att samarbeta med funktionsrättsrörelsen kring frågor om fysisk tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning.

Principer och prioriteringar för genomförande

På s 59 listas tre övergripande principer som behöver säkras i genomförandet, varav en är: "Säkerställ att barn, äldre och personer med olika funktionsnedsättnings behov och förutsättningar beaktas som en självklar del av planeringen." Att detta måste vara en övergripande princip för allt arbete kan inte nog betonas.

Uppföljning och kvalitetssäkring

Vad gäller uppföljning och kvalitetssäkring är det viktigt att jämlikhets- och funktionshinderperspektivet tydligt inkluderas. Det måste vara möjligt att utläsa attityder och upplevelser för personer med olika funktionsnedsättningar, så att dessa gruppers behov och förutsättningar synliggörs, samt vad i gångmiljön som skapar hinder. Detta återknyter till programmets målområden och hur målen för Fotgängarprogrammet formuleras på ett inkluderande sätt. *Vems/vilkas* upplevelser och attityder är det som mäts och undersöks?

Yttrandet är formulerat av Funktionsrätt Göteborg i samarbete med medlemsföreningarna SRF och DHR.